

УДК 378:930"19/20"

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-99-6-173-183>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІОГРАФІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВИХ РОЗВІДКАХ (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)

М. О. Тимошенко

ORCID 0000-0002-6476-0629

На підставі аналізу науково-педагогічних джерел визначено та обґрунтовано теоретичні аспекти дослідження історіографії розвитку вищої педагогічної освіти у вітчизняних наукових розвідках (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Підкреслено, що вдосконалення якісних освітніх показників неможливо без глибокого вивчення й творчого застосування національних освітніх традицій і позитивного педагогічного досвіду минулих років. Представлено результати опрацювання наявного наукового доробку щодо визначення історіографії у «широкому» розумінні як спеціальної дисципліни, що вивчає історію, тенденції, етапи розвитку різних наук. У джерельному комплексі виділено: монографії, дисертації, автореферати; узагальнюючі роботи: статті й матеріали конференцій; дидактична література; довідникові видання, зокрема бібліографічні покажчики, книжкові огляди тощо.

Застосування порівняльно-педагогічних методів у проведенні історіографічного дослідження сприяє розв'язанню широкого кола науково-пізнавальних проблем: виявлення загального й особливого в історичних працях авторів, що працювали за різних періодів, спиралися на різні методологічні засади та мали відмінні світоглядні позиції; порівняння відмінних думок й оригінального доробку дослідників; аналіз історико-педагогічних знань у часовому й територіальному вимірах; визначення суспільної спрямованості досліджень та еволюції поглядів науковців на певні конкретно-історичні проблеми. Напрацьовані вимоги щодо застосування порівняльного аналізу історико-педагогічної літератури, який повинен здійснюватися з урахуванням комплексу факторів (часових, ідеологічних тощо), що визначили їх появу і розвиток. З'ясовано, що наукові здобутки вітчизняних та зарубіжних учених із проблем методології та історіографії вищої педагогічної освіти мають дискусійний характер та дають необхідний науковий інструментарій (категоріально-понятійний апарат, методи

дослідження тощо) для розв'язання визначених у дослідженні завдань.

Ключові слова: історіографія, вітчизняні наукові дослідження, вища педагогічна освіта, джерельна база, історіографічне джерело.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Освітній досвід минулих поколінь – це фундамент, без якого неможлива розбудова української держави. Пошук оптимальних шляхів розвитку сучасної освіти потребує узагальнення накопиченого досвіду та ґрунтовного вивчення навчально-виховного процесу в історичному контексті, що базується на поєднанні світових досягнень із власними традиціями.

Сучасна вища педагогічна освіта України перебуває в стадії практичної реалізації реформ, стрижневою ідеєю яких є євроінтеграція. Це вимагає вдосконалення якісних освітніх показників, що неможливо без глибокого вивчення й творчого застосування національних освітніх традицій і позитивного педагогічного досвіду минулих років.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Дослідження історіографії розвитку вищої педагогічної освіти ґрунтується на положеннях і висновках: сучасної філософії освіти (В. Андрющенко, В. Кремень), наукових засадах вищої професійно-педагогічної освіти (Н. Дем'яненко, Л. Штефан), теоретичних і методологічних засадах професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти у вищій школі (А. Олексюк, В. Прошкін, В. Стешенко). Історію розвитку освіти, педагогічної думки в Україні представлено у наукових доробках Л. Артемової, Л. Березівської, М. Грищенка, М. Євтуха, Т. Завгородної, М. Левківського, В. Майбороди, С. Саяпіної, М. Стельмаховича, Б. Ступарика, О. Сухомлинської, Г. Троцько, М. Чепіль, М. Ярмаченка та ін. Питання з'ясування змісту, структури, предмета, завдань, інших базових параметрів історико-педагогічної науки ґрунтовно досліджено в студіях науковців В. Безрогова, Л. Ваховського, А. Вихруща, С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Курила, І. Стражнікової, Є. Хрикова та ін. Теоретико-методологічні основи вивчення теорії і практики навчання та виховання розробляли Ю. Бабанський, І. Бех, О. Вишневський, Н. Волкова, І. Зверева, Л. Пироженко, Н. Побірченко, Г. Пустовіт, Л. Редькіна, О. Савченко, М. Скаткін, М. Сорокін, С. Ткачов, І. Харламов та ін. Теоретико-методологічні засади історико-педагогічних досліджень, зокрема з проблем педагогічної персоналістики, педагогічних ініціатив представлено у працях О. Адаменко, Н. Дічек, Т. Завгородної, В. Лугового, З. Нагачевської та ін. Характеристику предмета, завдань, структури історіографії історичної та

педагогічної наук висвітлено Л. Голубничою, Н. Гупаном, О. Дзевєріним, Е. Днєпровим, Я. Калакурор, І. Колесником, І. Кулик, Н. Побірченко, Д. Раскіним, О. Сухомлінською та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Водночас теоретичний аналіз наукових праць засвідчив, що деякі аспекти вивчення історіографії розвитку вищої педагогічної освіти у вітчизняних наукових розвідках кінця ХХ – початку ХХІ ст. ще не були предметом окремого наукового дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – схарактеризувати теоретичні аспекти дослідження історіографії розвитку вищої педагогічної освіти у вітчизняних наукових розвідках (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Наявний науковий доробок, зокрема у галузі історичних наук, дозволяє тлумачити історіографію у «широкому» розумінні як спеціальну дисципліну, що вивчає історію, тенденції, етапи розвитку різних наук. Її важливими складниками є теоретико-методологічні засади дослідження та інституціональна база, що передбачає функціонування структур двох рівнів: а) формальних (науково-дослідні установи, навчальні заклади (спеціалізовані кафедри), наукові громадські об'єднання, різнопрофільні періодичні та серійні видання тощо); б) неформальних (наукові напрями, школи, течії, асоціації, групи тощо).

Історіографія (з грецьк. – опис історії) – дисципліна, що вивчає історію історичної науки. Це наука про те, як виникла і розвивалась історична думка, процес нагромадження історичних знань. Вона з'ясовує соціальну основу і соціальну функцію історичного пізнання, досліджує боротьбу в ній різних напрямів, шкіл, концепцій, аналізує методи вивчення історичних джерел, висвітлює організацію і форми дослідницької роботи в галузі історії (табл. 1).

Сучасна дослідниця І. Стражнікова (2013) обстоює позицію, згідно з якою історіографія не повинна обмежуватися (зводитися) до вивчення творчого доробку про генезу, становлення і розвиток освітньо-педагогічних процесів і явищ, а претендує на осмислення і систематизацію усього доробку національної педагогіки. На думку науковців, вона певним чином перетинається з поняттям «педагогічна думка», яке насправді є ширшим бо, по-перше, охоплює більше коло феноменів духовної сфери (філософія, релігія, ідеологія, мораль, етика); по-друге, крім науково-педагогічних знань вона включає народну педагогіку як сукупність емпіричних знань про

Таблиця 1

Визначення	Автор
Історіографія – це історія історичних знань, історія науки про розвиток людського суспільства та історичної думки чи то в цілому, чи окремо якогось народу	М. Марченко (1959)
Частіше під терміном «історіографія» розуміють стан історичної науки певної доби: «українська історіографія XIX ст.», «історіографія доби Ренесансу», «сучасна французька історіографія» чи «американська історіографія 20–30-х років XX ст.». На практиці склалося так, що терміном «історіографія» визначають об'єктивний процес виникнення історичного знання, розвитку історичної науки, а також спеціальну дисципліну, що вивчає цей процес	І. Колесник (2000)
Історіографія – це не стільки система знань з історії науки, скільки засіб мислення історика. Це вміння вийти за межі предмета, що вивчається, і подивитися на нього з різних боків (як цей предмет виник, якими засобами досліджувався, які прогалини залишилися, що цей предмет може дати для подальшого розвитку історичної науки). Історіографічний погляд на предмет дослідження сприятиме самостійності думки, незалежності мислення від застарілих стереотипів, спрямованості до критичного аналізу та історичного синтезу, розбудові нових знань та методів. Іншими словами, історіографія формує стиль мислення та науковий смак майбутнього історика	І. Колесник (2000)
Історіографія – це системний аналіз та узагальнення великого масиву літератури, що видавалась з певної галузі наукового знання, з метою висвітлення процесу розвитку науки та відповідних методів дослідження певного, досить великого за часом, історичного періоду	Н. Гупан (2002)
У середньовіччя і новий час поняття «історіографія» набуло значення безпосереднього процесу «писання» історії династії, країни, знатних родів тощо. Проте невдовзі цей термін стали застосовувати й до відповідних творів. Поняття «історіографія» як писання текстів про минулі події, а згодом – як історична наука, зберігає своє значення донині. Практично всі історики вживають цей термін стосовно історичних досліджень та історичної науки в цілому	Л. Зашкільняк (2007)
Історіографія пов'язана з важливими ідентифікаційною та експертною функціями, оскільки шляхом вивчення джерел ідентифікує саму історичну науку, виокремлює її серед інших дисциплін, виявляє закономірності внутрішнього розвитку, специфіку наукової інтерпретації минулого, концентрує та	Г. Васильчук (2008)

Продовження табл. 1

Визначення	Автор
адаптує інформаційний потік. У цьому виявляється її прикладний характер, адже історіографія, використовуючи різноманітні методи пізнання, покликана виявити теоретичний рівень, методологічні новації та проблемно-тематичні пріоритети сучасних історичних праць	
Історіографія – це учення, що здійснює вивчення історії будь-якої історичної науки. Історіографія засвідчує те, як виникла й розвивалась історична думка, процес нагромадження історичних знань. Вона з'ясовує соціальну основу й соціальну функцію історичного пізнання, досліджує боротьбу різних напрямів, шкіл, концепцій, аналізує методи вивчення історичних джерел, висвітлює організацію й форми дослідницької роботи в галузі історії	К. Біницька (2013)
Історіографія педагогічної науки – це спеціальна наукова педагогічна дисципліна, що вивчає суспільно детерміновані процеси розвитку педагогічної науки та нагромадження нею наукових знань; її об'єктом можуть виступати як закономірності розвитку наукових знань і педагогічної думки, так і її інституціональне становлення у вигляді функціонування офіційних державних чи громадських наукових осередків, доробку наукових шкіл, окремих учених тощо. Предметом історіографії педагогічної науки повинні стати передусім результати наукових досліджень, викладені у різнопрофільній, різновидовій науковій літературі, що охоплює комплекс проблем, пов'язаних з історією, теорією і практикою розвитку освіти, виховання і навчання	І. Стражнікова (2013)

традиційні форми і методи виховання. Спільною рисою історіографії та педагогічної думки є їхня «спрямованість на персоналізацію», адже в обох випадках вони завжди відображають погляди авторів, детерміновані численними суспільними й особистісними впливами.

З таких позицій І. Стражнікова (2013) прогнозує розширення предмету історіографічних досліджень, який еволюціонуватиме від історіографії педагогічної науки (обмежується аналізом наукових знань) через історіографію педагогічної думки, до історіографії педагогічних знань у цілому, що засвідчує закономірне зростання її соціального значення як спеціальної галузі наукових знань.

Особливу роль і значення у проведенні історіографічного дослідження відіграють порівняльно-педагогічні методи, які ґрунтовно розроблені в теоретичному плані (Вульфсон, 2003). Їхнє застосування сприяє

розв'язанню широкого кола науково-пізнавальних проблем: виявлення загального й особливого в історичних працях авторів, що працювали за різних періодів, спиралися на різні методологічні засади та мали відмінні світоглядні позиції; порівняння відмінних думок й оригінального доробку дослідників різних періодів; вивчення приросту знань і внеску окремих осіб чи груп науковців у цей процес; аналіз історико-педагогічних знань у часовому і територіальному вимірах; визначення суспільної спрямованості досліджень та еволюції поглядів науковців на певні конкретно-історичні проблеми; встановлення відмінностей в інтерпретації окремих явищ та новизни наукових студій тощо. Напрацьовані вимоги щодо застосування порівняльного аналізу історико-педагогічної літератури, який повинен здійснюватися з урахуванням комплексу факторів (часових, ідеологічних тощо), що визначали їх появу і розвиток. Для аналізу і порівняння ідей окремих науковців є ефективним дискурс-аналіз, що являє сукупність методик інтерпретації різноманітних текстів, висловлювань.

Розробляючи технологію історіографічного дослідження, науковці вказують на способи і методи конкретно-історіографічного аналізу і синтезу, які розкривають складові його моделі (Колесник, 2000, с. 31–33). Історіографічний аналіз передбачає з'ясування соціокультурних передумов розвитку науки за певної доби, визначення характеру і проблематики досліджень, їх джерельної бази, а його кінцевою метою є визначення наукових концепцій, теорій і схем. На цій основі здійснюється історіографічний синтез у вигляді реконструкції історіографічного процесу чи певної історіографічної ситуації.

Виходячи з мети дослідження, з характеру й особливостей історіографічного процесу та значущості й інформативної цінності різнофахових публікацій, її джерельного комплексу, виділяємо такі групи: 1) монографії, дисертаційні роботи, автореферати; 2) узагальнюючі роботи; 3) статті й матеріали конференцій; 4) довідникові видання, бібліографічні покажчики, книжкові огляди тощо; 5) дидактична література; 6) документальні матеріали; 7) рецензії.

Під узагальнюючими працями (використовуємо й поширене в сучасній західній та українській науці таке їхнє номінування, як «синтези») розуміємо здебільшого колективні, рідше індивідуальні синтетичні дослідження (синтези), що розкривають історію розвитку педагогіки, освіти, виховання за окремих періодів. До них відносимо праці, присвячені окремим періодам української історії та розвитку історико-педагогічної науки тощо.

Найпоширенішим комунікативним засобом передачі наукових знань залишаються наукові статті, що відповідають певним державним

стандартам. Статті мають чітку проблемно-тематичну спрямованість, передають етапні чи кінцеві результати досліджень та засвідчують поступ у розробці конкретних наукових проблем, тем чи науки загалом. Процедури фільтрації, рецензування, редагування, оцінювання викладених у них матеріалів покликані сприяти підвищенню наукового рівня цього виду публікацій, обґрунтованості викладених у них положень і висновків. У порівнянні з монографічними, особливо узагальнюючими роботами, вони є «мобільнішим» елементом ретрансляції результатів наукового пошуку, зокрема оперативніше реагують на появу нових джерельних матеріалів, зміну суспільно-політичної та ідеологічної ситуації й наукових парадигм загалом.

Свою специфіку має таке історіографічне джерело як навчально-методична література, окремі різновиди якої співвідносимо з науковими академічними працями, яскравими зразками історико-педагогічного синтезу. Мова йде про підручники і навчальні посібники з історії педагогіки та педагогіки вищої школи, які увиразнюють зміну загальних парадигм і концептуальних підходів до їх осмислення, відображають їх періодизацію, еволюцію освітніх систем, доробок про визначних персоналій тощо. Вивчалися методичні розробки та рекомендації, присвячені узагальненню досвіду з організації навчально-виховної роботи окремих викладачів, закладів вищої педагогічної освіти тощо.

Довідникову літературу поділяємо на дві групи: універсальні енциклопедичні видання та видання з філософії, соціології, історії України й інших галузей знань, матеріали яких засвідчують міждисциплінарний зв'язок та мають науково-теоретичне значення для осмислення певних загальних і вузлових проблем педагогічної науки; спеціалізовані академічні видання («Енциклопедія освіти», педагогічні словники). Викладені в них базові характеристики освітніх процесів і явищ змушують постійно звертатися до таких видань при аналізі наукової літератури відповідного спрямування.

Запропоновані класифікації історіографічних джерел та їх змістовна характеристика, вірогідно, потребують удосконалення, зокрема подальшого теоретичного осмислення з позицій історико-педагогічної науки. Втім, і представлені групування наукової літератури та визначення її параметрів створюють необхідні передумови для всебічного аналізу процесу нагромадження наукових знань наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. про історію розвитку вищої педагогічної освіти в Україні.

Згідно з формально-функціональним, проблемно-тематичним і хронологічним підходами студії групуємо наступним чином:
а) узагальнюючі історіографічні роботи про розвиток вищої педагогічної

освіти, зокрема й в окремі періоди; б) публікації з історіографії різних конкретно-педагогічних проблем, що входять у предметне поле нашого дослідження; в) бібліографічні роботи про життєдіяльність викладачів, науковців, що займалися їхнім вивченням тощо.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Наукові здобутки вітчизняних та зарубіжних учених із проблем методології та історіографії вищої педагогічної освіти мають дискусійний характер, однак дають необхідний науковий інструментарій (категоріально-понятійний апарат, методи дослідження тощо) для розв'язання визначених завдань нашого дослідження. Доробки вітчизняних науковців надають чіткі уявлення про зміст, завдання, предмет, об'єкт та інші основоположні складові історії педагогіки як галузі педагогічних і гуманітарних знань взагалі, теоретично узагальненого осмислення історико-педагогічних проблем.

З огляду на характер, особливості розвитку вищої педагогічної освіти кінця ХХ – початку ХХІ ст. в Україні, комплекс джерельних матеріалів дослідження класифіковано за такими групами: 1) монографії, дисертаційні роботи, автореферати; 2) узагальнюючі роботи; 3) статті й матеріали конференцій; 4) довідникові видання, бібліографічні покажчики, книжкові огляди тощо; 5) дидактична література; 6) документальні матеріали; 7) рецензії. Кожна з них відрізняється змістовно-інформативними та іншими ознаками і відіграє свою специфічну роль у процесі нагромадження наукових знань з історії розвитку вищої педагогічної освіти.

Література

1. Біницька К. Педагогічна історіографія – сучасний стан напряму історико-педагогічних досліджень. Педагогічний дискурс: збірник наукових праць / гол. ред. І. М. Шоробура. Хмельницький : ХГПА, 2013. Вип. 15. С. 58-62.
2. Васильчук Г. Сучасна українська та зарубіжна історіографія соціально-політичного і культурно-духовного розвитку Української РСР в 20-30-і рр. ХХ ст.: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.06. Київ, 2008. 40 с.
3. Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика. История и современные проблемы. Москва : УРАО, 2003. 232 с.
4. Гупан Н. М. Історіографія розвитку історико-педагогічної науки в Україні. Київ : Київ, ін-т внутрішніх справ при Нац. академії внутрішніх справ України, 2000. 222 с.
5. Гупан Н. М. Розвиток історії педагогіки в Україні (історіографічний аспект): дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01. К., 2001. 496 с.
6. Гупан Н. М. Українська історіографія історії педагогіки. Київ : «А.П.Н.», 2002. 223 с.
7. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія: посібник для студентів історичних спеціальностей університетів. Львів : ПАІС, 2007. 312 с.

8. Колесник І. І. Українська історіографія (XVIII – початок ХХ століття). Київ : Генеза, 2000. 256 с.
9. Марченко М. Українська історіографія (з давніх часів до середини ХІХ ст.). Київ : Вид-во Київського університету, 1959. С. 3
10. Стражнікова І. Джерельна база історико-педагогічних досліджень Західного регіону України. Педагогічний дискурс: збірник наукових праць / гол. ред. І. М. Шоробура. Хмельницький : ХГПА, 2013. Вип. 15. С. 687-691.

References

1. Binytska, K. (2013). Pedahohichna istoriohrafiia – suchasnyi stan napriamu istoryko-pedahohichnykh doslidzhen [Pedagogical historiography – modern state of direction of historical-pedagogical studies]. In I. M. Shorobura (Ed.). *Pedahohichnyi dyskurs: zbirnyk naukovykh prats, 15*, 58–62. Khmelnytskyi: KhHPA (ukr).
2. Vasylychuk, H. (2008). Suchasna ukrainska ta zarubizhna istoriohrafiia sotsialno-politychnoho i kulturno-dukhovnoho rozvytku Ukrainskoi RSR v 20-30-i rr. XX st. [Contemporary Ukrainian and foreign historiography of socio-political and cultural-spiritual development of the Ukrainian SSR in the 20-30s of the 21st century]. (*Extended abstract of Doctor's thesis*). Kyiv (ukr).
3. Vulfson, B. L. (2003). *Sravnitelnaia pedagogika. Istoriia i sovremennye problemy [Comparative pedagogy. History and modern problems]*. Moscow: URAO (rus.).
4. Hupan, N. M. (2000). *Istoriografia rozvytku istoryko-pedahohichnoi nauky v Ukraini [Historiography of development of historical-pedagogical science in Ukraine]*. Kyiv: Kyiv, Institute of Internal Affairs at the National Academy of Internal Affairs of Ukraine (ukr).
5. Hupan, N. M. (2001). *Rozvytok istorii pedahohiky v Ukraini (istoriohrafiichnyi aspekt) [Development of history of pedagogy in Ukraine (historiographical aspect)]*. (*Doctor's thesis*). Kyiv (ukr).
6. Hupan, N. M. *Ukrainska istoriohrafiia istorii pedahohiky [Ukrainian historiography of history of pedagogy]*. Kyiv: A.P.N. (ukr).
7. Zashkilniak, L. (2007). *Suchasna svitova istoriohrafiia: posibnyk dlia studentiv istorychnykh spetsialnostei universytetiv [Modern world historiography: a guide for students of historical specialties of universities]*. Lviv: PAIS (ukr).
8. Kolesnyk, I. I. (2000). *Ukrainska istoriohrafiia (XVIII – pochatok XX stolittia) [Ukrainian historiography (the 18th – the beginning of the 20th century)]*. Kyiv: Heneza (ukr).
9. Marchenko, M. (1959). *Ukrainska istoriohrafiia (z davnikh chasiv do seredyny XIX st.) [Ukrainian historiography (from the ancient times till the middle of the 19th century)]*, 3. Kyiv: Kyiv University Publishing House (ukr).
10. Strazhnikova, I. (2013). *Dzherelna baza istoryko-pedahohichnykh doslidzhen Zakhidnoho rehionu Ukrainy [Source base of historical-pedagogical researches of the western region of Ukraine]*. In I. M. Shorobura (Ed.). *Pedahohichnyi dyskurs: zbirnyk naukovykh prats, 15*, 687–691. Khmelnytskyi: KhHPA (ukr).

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ИСТОРИОГРАФИИ РАЗВИТИЯ ВЫСШЕГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ОТЕЧЕСТВЕННЫХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЯХ (конец XX - начало XXI ст.)

М. О. Тимошенко

На основании анализа научно-педагогических источников определены и обоснованы теоретические аспекты исследования историографии развития высшего педагогического образования в отечественных научных исследованиях (конец XX - начало XXI в.). Подчеркнуто, что совершенствование качественных образовательных показателей невозможно без глубокого изучения и творческого применения национальных образовательных традиций и положительного педагогического опыта прошлых лет. Представлено результаты обработки имеющихся научных разработок в определении историографии в «широком» понимании как специальной дисциплины, изучающей историю, тенденции, этапы развития различных наук. В комплексе источников выделено: монографии, диссертации, авторефераты; обобщающие работы; статьи и материалы конференций; дидактическая литература; справочные издания, библиографические указатели, книжные обзоры и тому подобное.

Применение сравнительно-педагогических методов в проведении историографического исследования способствует решению широкого круга научно-познавательных проблем: выявление общего и особенного в исторических трудах авторов, которые работали в разные периоды, опирались на различные методологические основы и имели разные мировоззренческие позиции; сравнение различных идей и оригинальных разработок исследователей; анализ историко-педагогических знаний во временном и территориальном измерениях; определение общественной направленности исследований и эволюции взглядов ученых на определенные конкретно исторические проблемы. Нарботанные требования по применению сравнительного анализа историко-педагогической литературы, который должен осуществляться с учетом комплекса факторов (временных, идеологических и т.п.), определили их появление и развитие. Выяснено, что научные достижения отечественных и зарубежных ученых по проблемам методологии и историографии высшего педагогического образования имеют дискуссионный характер и дают необходимый научный инструментарий (категориально-понятийный аппарат, методы исследования и т.п.) для решения определенных в исследовании задач.

Ключевые слова: историография, отечественные научные исследования, высшее педагогическое образование, база источников, историографический источник.

**THEORETICAL ASPECTS OF STUDYING HISTORIOGRAPHY OF
DEVELOPMENT OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION IN
DOMESTIC SCIENTIFIC RESEARCHES
(THE END OF THE 20TH – THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURIES)**

M. O. Tymoshenko

On the basis of the analysis of scientific and pedagogical sources the theoretical aspects of studying historiography of development of higher pedagogical education in domestic scientific researches (the end of the 20th – the beginning of the 21st centuries) are defined and substantiated. It is emphasized that the improvement of quality educational indicators is impossible without deep study and creative application of national educational traditions and positive pedagogical experience of the past years. The results of elaboration of the available scientific achievements on the definition of historiography in the "broad" sense as a special discipline that studies history, trends, stages of development of various sciences are presented. The source complex includes: monographs, theses, extended abstracts of theses; generalizing works: articles and materials of conferences; didactic literature; reference books, including bibliographic indexes, book reviews, etc.

The use of comparative-pedagogical methods in conducting historiographical research helps to solve a wide range of scientific-cognitive problems: identifying the general and the special in the historical works of authors who have worked in different periods, based on different methodological principles and have had different worldviews; comparing different opinions and original achievements of researchers; analyzing historical-pedagogical knowledge in temporal and territorial dimensions; determining the social orientation of researches and the evolution of scholars' views on certain specific historical problems. The requirements for the application of comparative analysis of historical-pedagogical literature which should be carried out taking into account a set of factors (temporal, ideological, etc.) that have determined their emergence and development. It is found that the scientific achievements of domestic and foreign scientists on the methodology and historiography of higher pedagogical education are of debatable character and provide the necessary scientific instrumentarium (categorical-conceptual apparatus, research methods, etc.) to solve the tasks identified in the study.

Keywords: *Historiography, domestic scientific studies, higher pedagogical education, source base, historiographical source.*

Тимошенко Марина Олегівна – аспірант кафедри педагогіки вищої школи, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, Україна). E-mail: margaritka47@ukr.net

Тимошенко Марина Олегівна – аспірант кафедри педагогіки вищої школи, ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет» (г. Славянск, Украина). E-mail: margaritka47@ukr.net

Tymoshenko Maryna Olehivna – postgraduate student of the Department of Pedagogy of Higher School, SHEI "Donbas State Pedagogical University" (Sloviansk, Ukraine). E-mail: margaritka47@ukr.net